

Telegraful Român

Organ național-bisericesc. — Intemeiat în 1858 de Mitropolitul Andrei Șaguna

Abonamentul:

Un an 2000 Lei. — Șase luni 1000 Lei. — Trei luni 600 Lei. — O lună 200 Lei. — Pentru bănci, autorități și străinătate un an 5000 Lei. — Pentru America 3 Dolari. Abonament de sprijin 5000 Lei.

Articole și corespondențe

se adresează REDACȚIEI Telegraful Român Sibiu strada Mitropoliei Nr. 45. — Articole nepublicate nu se înapoiază. — Scrisori nefrancate se refuză.

Prețul inserțiunilor

un cm.² 10 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător

Abonamentele și inserțiunile

se adresează ADMINISTRAȚIEI ziarului Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

„Civilizație milenară“ și încă ceva

Ziarul „Tribuna“ din Brașov, în numărul din 11 Octombrie a. c., ne aduce un foarte elocvent reportaj despre urmele stăpânirii ungurești în orașul Miercurea Ciucului.

Cităm: „Catedrala ortodoxă a fost găsită într-o stare care este cartea de vizită a civilizației maghiare. Soldații lor au împușcat în sfintele icoane, în portretul I. P. S. Mitropolit Bălan, parcă ar fi fost viu și l-au asasinat. Cel mai îngrozitor lucru a fost însă că Ungurii făcuseră din altarul acestei catedrale closet“.

Faptul este riguros exact, în toată revoltătoarea lui urâciune. Și dacă Ungurii n'ar fi săvârșit nici o altă fărădelege în timpul celor patru ani de stăpânire asupra Ardealului de Nord, sacrilegiul din Miercurea Ciucului, singur ar fi în stare să caracterizeze păgânescul lor „civilizație milenară“.

Dar nemai auzita barbarie a seminției arpadiene constă tocmai în faptul că ceea ce a văzut corespondentul „Tribunei“ brașovene în Miercurea Ciucului nu este un caz izolat. Zeci de biserici românești din Transilvania de Miază-Noapte au avut aceeași soartă. Ba, vreo cincisprezece din ele au pățit chiar mai rău: au fost pur și simplu dărâmate sau arse până în temelii. Iar pe locul unora din ele de multă vreme pasc vitele... Nici urma nu li se mai cunoaște. Cine vrea să se convingă de acest uimitor adevăr, n'are decât să poftască, de-o pildă, la Borsec...

Acum, să nu creadă cineva că noi stăruim asupra unor grozăvii ca acestea, spre a cere niscăi represalii similare față de Unguri. Doamne ferește! Nu dorim dărâmarea sau incendierea sau profanarea niciunei biserici ungurești. Din simplu motiv că noi suntem creștini. Și anume creștini născuți, nu făcuți. N'am fost scăldați în „baia nașterii cei de a doua“ la porunca vreunui rege „apostolic“, nici de dragul vreunei „coroane sfinte“. Suntem creștini, fiindcă așa a vrut Dumnezeu să fim din naștere.

Cel mult vom pretinde să ni se dureze iarăși sfintele lăcașuri de ceice le-au dărâmat sau le-au ars. Și asta, firește, pe cea mai bună dreptate. Nu, din îndurarea lui Dumnezeu, noi nu suntem în stare să ne purtăm rău cu națiile streine care trăiesc în mijlocul nostru.

Dar tocmai de aceea, nu mică ni-a fost mirarea, când am avut prilejul să cetim într-o gazetă din București (nu din Budapesta!) îndemnul nu știu cui... ca să fim toleranți față de Unguri și să căutăm a ne înfrăți cu ei...

Care va să zică, noi suntem intoleranți...

Ei bine, asta e cam mult și ni se pare că e cazul să ne întrebăm cinstit: Oare câte biserici ungurești am dărâmat noi, sau câte am incendiat sau am profanat? Câți preoți unguri am întemnițat fără vină, sau pe câți i-am bătut sau i-am purtat în lanțuri pe uliți, ca să fie priveală lumii? Câți episcopi unguri am trimis peste graniță în vagon de vite (sau măcar în pulman!) câți au fost scuipați de noi în față sau duși la recrutare ca să li se dea livret cu însemnarea „bun pentru front“?

Apoi, uite, noi n'am făcut nici una din aceste fărădelegi și nici altele aseinenă lor, — câtă vreme Ungurii toate le-au săvârșit: ba, după unele ca acestea, la radio Budapesta fac pe mironosițele, iar prin satele și orașele ardeleni se preumblă cu bandă roșie pe braț ca cei mai autentici și mai vechi apostoli ai umanitarismului internațional.

Și atunci ni se pare că avem dreptul să le spunem, să-și tempereze entuziasmul umanitarist, fiindcă li se vede „pufușorul pe botișor“; iar noi să nu ne mai încărcăm cu sarcina unor vinovații de care ne-a ferit Dumnezeu. Fiindcă, dacă e trumos să fii drept cu alții, e cel puțin tot atât de cuviincios să fii drept cu tine însuși și, mai ales, cu nația ta.

R. B.

IN CURÂND APARE

† Nicolae

Mitropolitul Ardealului

Mântuește Doamne poporul tău

Cuvântări - - Discursuri - - Pastorale

Cartea prezenței ardelenesti în vâltoarea anilor de sbucium 1938—1944

Casa Majestății Sale Regelui

Comunicat Nr. 8

Mareșalul Curții Regale face cunoscut următoarele:

În 15 Octombrie, Majestatea Sa Regele a primit în audiență de lucru pe dl Const. Titel Petrescu, ministru de Stat.

În 16 Octombrie, Majestatea Sa Regele a primit în audiență de lucru pe dnii: Prim-ministru General de Corp de Armată Adjuțant Constantin Sănătescu, Iuliu Maniu și Const. I. C. Brătianu, miniștri de Stat, General de Corp de Armată Aldea Aurel, ministrul Afacerilor interne, General Adjuțant Dămăceanu, ministru subsecretar de Stat la Interne, și General Crețulescu Ilie.

Consiliu de miniștri

București 17 — Ieri s'a ținut un consiliu de miniștri sub președinția dlui General Sănătescu, cu participarea dlor Iuliu Maniu, Const. I. C. Brătianu, Lucrețiu Pătrășcanu și Const. Titel Petrescu, miniștri de Stat.

Au fost discutate problemele politice și administrative la ordinea zilei.

Luptele din Extremul Nord

Moscova 17 — Ofensiva deslănțuită de trupele sovietice în Extremul Nord, a dus la cucerirea portului Petsano și a mai multor aerodromuri, cari au servit germanilor ca baze de atac împotriva portului Murmansk.

Trupele sovietice nimicesc forțele germane cari încearcă să scape către Norvegia.

Intrevederea

Eden-Mikolaiczky

Moscova 17 — Dl Anthony Eden, ministrul de externe al Marelui Britanii, a avut o lungă întrevedere cu premierul polonez dl Stanisław Mikolaiczky, la care au participat și dnii Tadaeus Romer și Grabsky, membri ai cabinetului polonez.

Evacuarea Atticei

Cairo 17 — Dela marele Cartier general al Generalului Sir Henry Meitland Wilson, comandantul suprem al forțelor aliate din Mediterana de Est, se anunță că germanii evacuează Attica, retrăgându-se spre Salonic.

Operațiile din Jugoslavia

Cartierul mareșalului Tito comunică:

Trupele bulgare și sârbe au încercuit complet orașul Niș, făcând mulți prizonieri germani și câștigând o mare pradă de război.

De altă parte, armatele sârbe în colaborare cu cele ruse au ocupat toată valea Moravei dintre Niș și Belgrad, punând stăpânire, între altele, pe următoarele orașe: Alexinaț, Crușevaț, Paraciu, Jোগodina, Kraguievaț, Pojarovaț, și Smedevoe. În cursul zilei de ieri lupte pe stradă se dădeau în ultimele cartiere ale Belgradului.

Înainte de a-și face intrarea în Capitală, membri ai guvernului iugoslav dela Londra, în frunte cu Primul ministru Subașici, s'au deplasat la Cartierul Mareșalului Tito recunoscând armatele de partizani ca armată națională sârbă.

Invățătura zilei

Toată amărăciunea și mânia și
iufimea și strigarea și hula, împreună
cu toată răutatea, să-o lepădați dela
voi.
Efeseni 6, 31

CALENDAR CREȘTIN

Biserica ortodoxă prăznuște:
Marți 17 Oct. — Pr. Osie
Mercuri 18 Oct. — Ap. și Ev. Luca

ȘTIRI mărunte

Eliberarea Belgradului

Cartierul general al Mareșalului Tito anunță că în centrul și la periferia Belgradului se dau grele lupte pentru cucerirea capitalei iugoslave. Tancurile sovietice, formații din armata I-a de șoc, precum și numeroase unități de eliberare iugoslave, înaintază de toate părțile spre cetățuia Belgradului din N.-V. orașului. Înălțimile din partea sudică a capitalei au fost toate depășite.

Londra 17 — Agenția germană de știri recunoaște că trupele sovietice au intrat în capitala Jugoslaviei.

Pe de altă parte, dela Marele Cartier general al Mareșalului Tito se anunță grele lupte de stradă în Belgrad.

Prietenia Bulgaro-Sârbă

Sofia 16 — Postul de radio bulgar comunică:

Ministrii de externe și de război bulgari se află la Cartierul Mareșalului Tito, spre a stabili în amănunte modalitățile de reparație din partea Bulgarilor a tuturor daunelor pricinuite de războiul și de ocupația bulgară pe teritoriul iugoslav.

Lucrările încep încă înainte de terminarea operației de retragere a trupelor bulgare din Macedonia și Tracia, operație care a început acum 2 zile și care va dura în total 10 zile.

Se poate spune că bazele unei prietenii și înțelegeri între cele două popoare s'a pus.

Deruta germană din Grecia

Londra 17 — Avioane engleze de recunoaștere au observat că germanii au evacuat întreaga provincie Attica (din jurul Atenei), coloanele germane îndreptându-se acum în mare grabă spre Salonic.

De altă parte, insula Naxos, cea mai mare dintre Ciclade, a fost complet eliberată.

În Atena, entuziasmul populației eliberate este de nedescris.

Prizonieri maghiari, peste zece mii, căzuți în mâinile trupelor noastre

Moscova 16 — Din capitala Uniunii sovietice se anunță, că trupele ruso-române au făcut la Dobrișin peste 10 mii de prizonieri maghiari și germani, cari, încercuiți fiind, au depus armele și s'au predat. — Acelaș purtător de cuvânt dela Kremlin comunică oficial, că acum trupele române și ruse pregătesc ultimul asalt asupra capitalei ungare. Prăbușirea Ungariei e așteptată din oră în oră.

Rapoarte din Ardealul desrobit

Ne scrie preotul din Belini

Pe măsură ce se limpezește situația, știrile privitoare la suferințele îndurate de credincioșii noștri din Ardealul de Nord, sub stăpânirea maghiară, răsbăt la centrul Mitropoliei noastre.

Iată, acum, câteva fragmente din raportul preotului Iacob Gheorghe din Belini [jud. Treiscaune.]

Am ajuns la Belini în ziua de 10 Octomvrie 1944.

Vestea reîntoarcerii mele s'a răspândit, cu iufimea fulgerului, prin tot satul, așa că în curând casa unde urma să găzduiesc, s'a umplut de credincioși.

Me-au povestit cum, în primele zile, după intrarea armatelor maghiare în sat, au fost adunați toți românii și bătuți crunt.

Mi-au povestit cum bătrânul, *Păcurar David*, fost membru în Consiliul parohial, după ce a fost bătut, la câteva săptămâni a murit.

Cum de asemenea, alt membru din Consiliul parohial, anume *Borca Alexandru* în urma bătăilor și a tot felul de amenințări după câteva luni a murit și el.

Apoi rând pe rând au înălțat, toate batjocurile, toate silnicile pe cari le-au îndurat în timpul cât au stat sub stăpânirea ungarilor.

Deosebit de revoltătoare sunt procedeele pe cari le-au întreprins pentru a forța pe români să-și lase religia.

Înainte au umblat din casă în casă episcopii celor două comunități, unitariene și reformate, îndemnând pe oameni să-și lase religia.

După ce au văzut că acest procedeu nu aduce nici un rezultat atunci, într-o bună zi, au adunat pe toți românii, cu femei cu tot, în sala mare a Cooperativei, și acolo un oare care *Lt. Col. din Baraolt*, Comand. regiunii respective, sub amenințări a poruncit formal să-și părăsească toți românii religia ortodoxă. Printre altele zice, bătând cu piciorul în pământ: „*Să flu căine (kutyá legyek)* de va mai veni vreodată popă valah în Belini”. La urmă apoi a silit pe români să cânte imnul național maghiar.

Oamenii s'au risipit dela adunare, dar nici unul nu s'a dus să facă forme de trecere la altă religie.

La câțiva vreme, din nou au fost adunați românii, cu forța, tot în aceeaș sală. De data aceasta erau de față preotul reformat Nagyob Peter, inv. unitarian Laszlo Francisc, doi dintre cei mai mari asupritori, — apoi notarul Tana Albert, primarul Tana Geza și alți unguri.

Aici din nou li s'a poruncit românilor să părăsească religia ortodoxă, căci de nu, ei, oficialitatea, (elöljáróság) nu-și vor lua nici o răspundere de cele ce se vor întâmpla.

La toate îndemnulurile și amenințările acestea credinciosul *Bucșa Dionisie* le-a răspuns: „*Domnilor, eu și odinioară, pe vremea fostei stăpâniri austro-ungare am trăit aici și mi-am împlinit toate îndatoririle dar am fost și am rămas ortodox-român. Acum și de data aceasta tot ortodox-român vreau să rămân, chiar dacă pentru aceasta va trebui să-mi dau și viața*”.

Văzând că nu ajung la niciun rezultat au început să-l asuprească. Nu lăsau pe românii să-și scoată vitele la ciurdă, nu li se dădea carnet de trecere frontierei, pentru muncile agricole, pe bărbați li a-restau și-i țineau în pivnițe zile întregi, pe femei le prindeau și le duceau la jandarmie și acolo le siliu să stea în genunchi pe boabe de porumb câte 4—5 ore de-a rândul. Astfel au stat femeile: *Morar Varvara*, *Ana Pop*, *Borca Eva*, *Rozalia Cichi*, iar un fel de agent de siguranță striga la ele, zicându-le: „*Voi ce fel de limbă vorbiți*”, iar ele au răspuns: „*noi vorbim un-*

gurește, dar suntem ortodoxe-române și tot româncă ortodoxe vom rămânea ori ce ne-al face”.

În felul acesta s'a făcut trecerea românilor dela ortodoxie la confesiunile maghiare.

Cu toate acestea însă nu au trecut toți. Au mai rămas ortodocși: *Pop David* episcop, *Bucșa Dionisie*, *Gabor Mihai*, *Pușcaș Ioan*, *Șerban Ioan*, *Bucur David* cu soția *Maria*, *Iemelle Morariu Varvara*, *Păcurar Maria* cu fiicele *Maria* și *Elena*, *Văd. Bucur Maria*, *Fozna Fioare*, *Văd. Suci Ana* și altele.

Au crezut bieții români că se vor mai ușura, că vor înceta asupririle, dar curând au văzut că s'au înșelat, căci batjocura și asuprirea nu au încetat nici de cum.

Nu era serbare, nu era o întrunire, cu ocazia căruia românii să nu fie insultați, batjocoriți și loviți. Unul dintre cei mai neobosiți batjocoritori a fost și inv. *Pál Tivadar*, care timp de 32 ani, sub români, a fost învățător de Stat, ba și director la școala românească.

Toți dintre asupritorii acestea, afară de preotul *Nagyob Peter*, inv. *Laszlo Francisc*, primarul *Tana Géza*, cari sunt plecați, se află în comună.

După ce bieții oameni și-au spus necazurile, am plecat cu toții să vedem în ce stare sunt bisericile și celelalte lucruri pe cari le mai are parohia.

SITUAȚIA FRONTURILOR

Marele Stat Major al Armatei Române a dat următorul comunicat asupra operațiunilor desfășurate în 16 Octomvrie:

În Nordul Transilvaniei, trupele române în legătură cu trupele sovietice, atacând și urmărind în continuu pe inamicul în retragere, au ajuns în apropiere de Zălau, cucerind mai multe localități, printre cari: Ciumărla, Stâna, Moigrad, Frasin.

La Sud-Vest de Dobrișin și Sud-Est de Soinoc, lupte în curs.

Pe Tisa, acțiuni locale.

Frontul de Răsărit

Londra 17 — Comandamentul armatei rusești anunță că au fost făcuți în cursul zilei de ieri 15.000 prizonieri nemți și unguri.

Flota germană din Marea Baltică a fost din nou temeinic bombardată. Au fost scufundate trei vase.

În Transilvania, trupele româno-ruse au mai cucerit în ultimele 24 ore încă alte 100 localități printre ele se află și Borșa.

Frontul din Balcani

Londra 17 — Orașul Niș a capitulat, după o luptă combinată, la care au luat parte forțe rusești, jugoslave și bulgare.

În centrul Belgradului se dau lupte crâncene.

Forțe britanice și grecești au debarcat în Pireu. În Dodecanez unitățile germane continuă să reziste.

Întâi am trecut la biserica nouă. Aceasta a avut mai mult de suferit. Cultura milenară maghiară a găsit că e bine să fie batjocorită și sfărâmată. Încă din primele zile, de jur împrejur toate, dar toate geamurile, pe cari cu atâta trudă le pusese numai cu câteva săptămâni înainte de „cedare”, le-au spart, iar prin spărturi au aruncat carbuni aprinși ca astfel să se aprindă. Pe uși au scris tot felul de injurii și cuvinte obscene.

În ultimul timp, când armatele românești au început să-l alunge, au găsit de bine că, dacă altceva nu mai pot face, cel puțin să dărâme biserica: așa că au tras cu tunul în ea, Patru lovituri în plin au căzut pe biserică. Dar bunul Dumnezeu știind cu câtă trudă s'a ridicat acest locaș, la păzit. Desigur a suferit stricăciuni. Astfel, o parte din acoperișul dinspre Nord, s'a sfărâmat. De asemenea un geam a sărit cu rame cu tot din perete, iar colțul turnului din dreapta, împreună cu acoperișul dela intrare, au căzut. Acestea cu oarecare osteneală se vor putea repara.

La biserica veche, am găsit totul în ordine. Vasele slinte în bună stare, de asemenea cărțile și puținele vestimente pe cari le-am avut,

Am avea mare lipsă de un rând de vestimente.

La cimitir am găsit toate crucile de piatră, afară de una singură, sfărâmată și trântită la pământ.

I. P. S. Părinte, — într'un raport, oricât de detaliat ar fi întocmit, nu se poate descrie întreg șirul de suferințe și necazuri pe care le-au îndurat acești oameni.

Frontul din Apus

Londra 17 — Inercuirea dela Aachen a fost completată, după ce a fost nimicit coridorul pe care germanii izbutiseră un moment să-l realizeze pentru scurgerea trupelor încercuite în oraș. Inercuirea inutilă a germanilor i-a costat 60 de tancuri.

În Olanda, patrulă au traversat Rinul inferior la circa 12 km. de Arnhem.

În Lorena, trupele franceze își continuă înaintarea prin Vosges, cu toată adversitatea vremii și a terenului.

În Italia, în sectorul central al frontului, pe linia spre Bologna, a fost cucerit orașul Niverniano.

Marea ofensivă aeriană asupra Germaniei continuă. În ultimele 24 ore, 5000 bombardiere grele au atacat teritoriul german, cu efecte zdrobitoare. Apărarea antiaeriană germană a rămas fără efect, căci se observă din zi în zi lipsa mijloacelor de apărare.

Ultima oră

Pe străzile Budapestei au intrat în acțiune tancurile germane. Ciocniri grave au avut loc în gara Budapesta. Guvernul Szállassy întâmpină o vie opoziție din partea populației.

— Bătălia din Ardeal și Ungaria își păstrează caracterul ofensiv de până acum.

Moscova 17 — Patru corpuri blindate sovietice, totalizând o mie de tancuri, sunt gata de acțiune la Sud de Varșovia.